

چارلز دسور
ارنست کوه

نظریه اساسی مدارها و شبکه‌ها

جلد دوم
ویرایش دوم

ترجمه و تکمیل:

دکتر پرویز جبه دارمارالانی

استاد ممتاز دانشگاه تهران

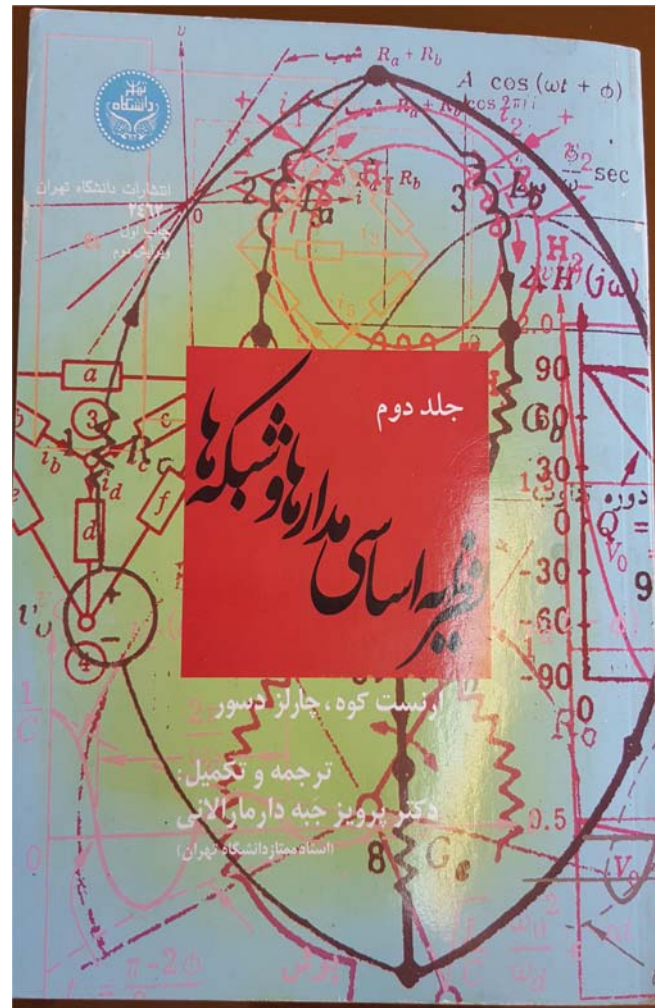
فهرست مطالب

فصل ۹ گراف‌های شبکه و قضیه تلگان

- ۱- مفهوم یک گراف
- ۲- کاتست‌ها و قانون جریان کیرشوف
- ۳- حلقه‌ها و قانون ولتاژ کیرشوف
- ۴- قضیه تلگان
- ۵- کاربردها
- ۱-۵ بقای انرژی
- ۲-۵ بقای توان مختلط
- ۳-۵ جزء حقیقی و فاز امیدالس‌های نقطه تحریک
- ۴-۵ امیدانس نقطه تحریک، توان تلف شده و انرژی ذخیره شده
- خلاصه
- مسائل

فصل ۱۰ تجزیه و تحلیل گره و مش

- ۱- تبدیل منابع
- ۲- دو مطلب اساسی تجزیه و تحلیل گره
- ۱-۲ استنباطهای KCL
- ۲-۲ استنباطهای KVL
- ۳-۲ نگاه مجدد به قضیه تلگان
- ۳- تجزیه و تحلیل گره در شبکه‌های خطی تغییرناپذیر یا زمان
- ۱-۳ تجزیه و تحلیل شبکه‌های مقاومتی
- ۲-۳ نوشتن معادلات گره به‌طور نظری
- ۳-۳ تجزیه و تحلیل حالت دایمی سینوسی
- ۴-۳ معادلات انگنرال دیفرانسیل
- ۵-۳ روش میان‌بر
- ۴- دوگانی

ارنست کوه، چارلز دسور

ترجمه و تکمیل:

دکتر پرویز جبه دارمارالانی

استاد ممتاز دانشگاه تهران

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۲۴۶۲

شماره مسلسل ۴۲۴۹

Desore, Charles A

دسور، چارلز / نظریه اساسی مدارها و شبکه‌ها / چارلز دسور، ارنست کوه؛ ترجمه و تکمیل پرویز جبه دارمارالانی. — ویرایش ۲. — تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۷۹. — ۲ ج. — مصور، جدول، نمودار. — (انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره ۲۴۶۲).

ISBN 964-03-9266-9 (دوره)

ISBN 964-03-4249-1 (ج ۲)

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Basic Circuit Theory.

۱. برق — شبکه‌ها. ۲. مدارهای الکتریکی. الف. کوه، ارنست

Kuh, Ernest S. ب. جبه دارمارالانی، پرویز، ۱۳۲۰- مترجم. ج. دانشگاه

تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ. د. عنوان.

۶۲۱/۳۱۹۲ TK ۴۵۴ / ۲ / د ۵ ۵ ۶ ن

۱۳۷۹ ۶۹۶۷۸-۷۹ م کتابخانه ملی ایران

شابک ۹۶۴-۰۳-۹۲۶۶-۹ (دوره دوجلدی) ISBN 964-03-9266-9

شابک ۹۶۴-۰۳-۴۲۴۹-۱ (جلد دوم) ISBN 964-03-4249-1 (vol. 2)

عنوان: نظریه اساسی مدارها و شبکه‌ها (جلد دوم)

تألیف: چارلز دسور - ارنست کوه

ترجمه و تکمیل: دکتر پرویز جبه دارمارالانی

ناشر: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: تابستان سال ۱۳۷۹ (چاپ اول) ویرایش دوم

چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجم است.

«کلیه حقوق برای دانشگاه تهران محفوظ است»

بها دوره دوجلدی: ۵۲۵۰۰ ریال

۱-۲ گراف‌های مسطح، مش‌ها، مش‌های بیرونی ۶۸

۲-۲ گراف‌های دوگان ۷۲

۳-۲ شبکه‌های دوگان ۸۱

۵- دو مطلب اساسی تجزیه و تحلیل مش ۸۱

۱-۵ استنباطهای KVL ۸۴

۲-۵ استنباطهای KCL ۸۵

۶- تجزیه و تحلیل مش در شبکه‌های خطی تغییرناپذیر با زمان ۸۵

۱-۶ تجزیه و تحلیل حالت دائمی سینوسی ۸۸

۲-۶ معادلات انتگرال دیفرانسیل ۹۱

خلاصه ۹۳

مسائل ۹۳

فصل ۱۱ تجزیه و تحلیل حلقه و کاتست

۱- قضیه اساسی نظریه گراف ۱۱۳

۲- تجزیه و تحلیل حلقه ۱۱۶

۱-۲ دو مطلب اساسی ۱۱۶

۲-۲ تجزیه و تحلیل حلقه برای شبکه‌های خطی تغییرناپذیر با زمان ۱۲۰

۳-۲ خواص ماتریس امپدانس حلقه ۱۲۲

۳- تجزیه و تحلیل کاتست ۱۲۳

۱-۳ دو مطلب اساسی تجزیه و تحلیل کاتست ۱۲۳

۲-۳ تجزیه و تحلیل کاتست برای شبکه‌های خطی تغییرناپذیر با زمان ۱۲۶

۳-۳ خواص ماتریس ادمیتانس کاتست ۱۲۷

۴- توضیحاتی درباره تجزیه و تحلیل حلقه و کاتست ۱۲۸

۵- رابطه میان B و Q ۱۳۰

خلاصه ۱۳۲

مسائل ۱۳۳

فصل ۱۲ معادلات حالت

۱- شبکه‌های خطی تغییرناپذیر با زمان ۱۴۵

۲- مفهوم حالت ۱۵۲

۳- شبکه‌های غیرخطی و تغییرپذیر با زمان ۱۵۵

۱-۳ شبکه‌های خطی تغییرپذیر با زمان ۱۵۵

۲-۳ شبکه‌های غیرخطی ۱۵۷

۴- معادلات حالت برای شبکه‌های خطی تغییرناپذیر با زمان ۱۶۰

خلاصه ۱۶۶

مسائل ۱۶۷

فصل ۱۲۰ روش اصلاح سلبه تحلیل گره

۱- عناصر پسیو ۱۷۸

۲- منابع وابسته ۱۸۵

۳- منابع وابسته ۱۸۷

۴- عناصر خاص ۱۹۱

۱-۴ تقویت کننده عملیاتی ۱۹۲

۲-۴ ژیراتور ۱۹۳

۳-۴ میدل امپدانس منفی ۱۹۴

۴-۴ سلف‌های توزیع شده ۱۹۶

خلاصه ۱۹۷

مسائل ۱۹۸

فصل ۱۳ تبدیلهای لاپلاس

۱- تعریف تبدیل لاپلاس ۲۰۶

۲- خواص اساسی تبدیل لاپلاس ۲۱۰

۱-۲ یکتایی ۲۱۰

۲-۲ خطی بودن ۲۱۲

۳-۲ قاعده مشتق‌گیری ۲۱۳

۴-۲ قاعده انتگرال‌گیری ۲۱۷

۵-۲۰ تبدیل لاپلاس توابع متناوب ۲۲۰

۳- حل مدارهای ساده ۲۲۲

۱-۳ محاسبه پاسخ ضربه ۲۲۲

۲-۳ گسترش به صورت کسرهای جزئی ۲۲۴

۳-۳ پاسخ حالت صفر ۲۳۲

۴-۳ قضیه کاتولوشن ۲۳۳

۵-۳ پاسخ کامل ۲۳۵

۴- حل شبکه‌های کلی ۲۳۷

۱-۴ تنظیم کردن معادلات جبری خطی ۲۳۸

۲-۴ روش کوفاکتور ۲۴۱

۳-۴ توابع شبکه و حالت دائمی سینوسی ۲۴۴

۵- خواص اساسی شبکه‌های خطی تغییرناپذیر با زمان ۲۴۷

۶- معادلات حالت ۲۵۰

۱-۶ محاسبه e^{At} با استفاده از تبدیل لاپلاس ۲۵۲

۷- شبکه‌های سوخته ۲۵۵

۸- شرایط کافی برای یکتایی ۲۵۷

خلاصه ۲۵۸

مسائل ۲۵۸

فصل ۱۴ فرکانس‌های طبیعی

۱- فرکانس طبیعی یک متغیر شبکه ۲۷۱

۲- روش حذف ۲۷۷

۱-۲ ملاحظات کلی ۲۷۷

۲-۲ دستگاه‌های معادل ۲۸۰

۳-۲ الگوریتم حذف ۲۸۵

۳- فرکانس‌های طبیعی یک شبکه ۲۸۹

۴- فرکانس‌های طبیعی و معادلات حالت ۲۹۲

خلاصه ۲۹۵

مسائل ۲۹۵

فصل ۱۵ توابع شبکه

۱- تعریف، مثال‌ها و خاصیت کلی ۳۰۳

۱-۱۰ نمایش شرایط اولیه خازن‌ها و سلف‌ها با منابع مناسب ۳۰۹

۲- قطبها، صفرها و پاسخ فرکانسی ۳۱۱

۳- قطبها، صفرها و پاسخ ضربه ۳۱۹

۴- تعبیر فیزیکی قطبها و صفرها ۳۲۲

۱-۴ قطبها ۳۲۲

۲-۴ فرکانس‌های طبیعی یک شبکه ۳۲۹

۳-۴ صفرها ۳۳۱

۵- کاربرد در طراحی نوسان‌ساز ۳۳۴

۶- خواص تقارن ۳۳۷

۷۰- کاربرد اسپیس در تعیین پاسخ حوزه زمانی یک تابع شبکه ۳۳۹

خلاصه ۳۴۲

مسائل ۳۴۳

فصل ۱۶ قضایای شبکه‌ها

۱- قضیه جانشینی ۳۵۴

۱-۱ قضیه، مثالها و کاربرد آن ۳۵۴

۲-۱ اثبات قضیه جانشینی ۳۵۷

۲- قضیه جمع آثار ۳۵۸

۱-۲ قضیه، تبصره‌ها، مثالها و قضیه‌های فرعی ۳۵۹

۲-۲ اثبات قضیه جمع آثار ۳۶۴

۳- قضیه شبکه معادل تونن - ترزن ۳۶۹

۱-۳ قضیه، مثالها، تبصره‌ها و قضیه فرعی ۳۶۹

۲-۳ موارد خاص ۳۷۲

۳-۳ اثبات قضیه تونن ۳۷۷

۴-۳ کاربردی از قضیه شبکه معادل تونن ۳۸۰

۴- قضیه هم‌پاسخی ۳۸۲

۱-۴ قضیه، مثالها و تبصره‌ها ۳۸۴

۲-۴ اثبات قضیه هم‌پاسخی ۳۹۶

خلاصه ۴۰۰

مسائل ۴۰۲

فصل ۱۶۰ حساسیت‌ها

۱- انگیزه ۴۱۵

۲- تعریف حساسیت‌ها ۴۱۶

۳- حساسیت مدارهای تطبیق شده ۴۱۸

۴- حساسیت تابع شبکه ۴۲۱

فصل ۱۸ شبکه‌های مقاومتی

۱- شبکه‌های فیزیکی و مدل‌های شبکه ۵۱۱
 ۲- تجزیه و تحلیل شبکه‌های مقاومتی از دیدگاه توان ۵۱۵
 ۱-۲ شبکه‌های خطی ساخته شده از مقاومتهای پسیو ۵۱۵
 ۲-۲ خاصیت توان تلف شده می‌نیم ۵۲۰
 ۳-۲ می‌نیم کردن توابع مناسب ۵۲۲
 ۴-۲ شبکه‌های مقاومتی غیرخطی ۵۲۶
 ۳- تقویت ولتاژ و تقویت جریان یک شبکه مقاومتی ۵۲۷
 ۱-۳ تقویت ولتاژ ۵۲۷
 ۲-۳ تقویت جریان ۵۳۰
 خلاصه ۵۳۱
 مسائل ۵۳۳

فصل ۱۹ انرژی و پسیو بودن

۱- خازن خطی تغییرپذیر با زمان ۵۳۸
 ۱-۱ توصیف مدار ۵۳۹
 ۲-۱ پمپ زدن انرژی به درون مدار ۵۴۰
 ۳-۱ تعبیر فضای حالت ۵۴۳
 ۴-۱ تراز انرژی ۵۴۴
 ۲- انرژی ذخیره شده در اجزای غیرخطی تغییرپذیر با زمان ۵۴۶
 ۱-۲ انرژی ذخیره شده در یک سلف غیرخطی تغییرپذیر با زمان ۵۴۸
 ۲-۲ تراز انرژی در یک سلف غیرخطی تغییرپذیر با زمان ۵۴۹
 ۳- یک قطبی‌های پسیو ۵۵۲
 ۱-۳ مقاومتها ۵۵۴
 ۲-۳ سلف‌ها و خازنها ۵۵۶
 ۳-۳ یک قطبی‌های پسیو ۵۵۸
 ۴- ورودی نمایی و پاسخ نمایی ۵۶۰
 ۵- یک قطبی‌های ساخته شده از اجزای پسیو تغییرناپذیر با زمان ۵۶۴
 ۶- پایداری شبکه‌های پسیو ۵۶۸
 ۱-۶ شبکه‌های پسیو و شبکه‌های پایدار ۵۶۸
 ۲-۶ پسیو بودن و پایداری ۵۷۰

پیوست ب. معادلات دیفرانسیل

۱- معادله خطی مرتبه n ۶۰۹
 ۱-۱ تعریفها ۶۰۹
 ۲-۱ خواصی که بر پایه خطی بودن قرار دارند ۶۱۰
 ۳-۱ وجود و یکتایی ۶۱۲
 ۲- معادله دیفرانسیل خطی همگن با ضرایب ثابت ۶۱۳
 ۱-۲ ریشه‌های مشخصه متمایز ۶۱۳
 ۲-۲ ریشه‌های مشخصه مکرر ۶۱۳
 ۳- جوابهای خاص معادله $L(D)y(t) = b(t)$ ۶۱۴
 ۴- معادلات دیفرانسیل غیرخطی ۶۱۶
 ۱-۴ تعبیر معادله ۶۱۶
 ۲-۴ وجود و یکتایی ۶۱۸

پیوست ت. مسائل مدارهای الکتریکی آرمونهای ورودی دوره دکتری برق دانشکده فنی ... ۶۲۱

پیوست ث. مسائل مدارهای الکتریکی المپیادهای علمی دانشجویی مهندسی برق ... ۶۲۳

جواب برخی از مسائل انتخاب شده ۶۵۱
 فهرست مراجع ۶۶۷
 واژگان (فارسی به انگلیسی) ۶۶۸
 واژگان (انگلیسی به فارسی) ۶۷۴
 فهرست الفبایی ۶۷۹

۲۳۶ .....
 ۵- حساسیت Q و ω_0 ..... ۲۳۱
 ۶- حساسیت قطبها و صفرها ۲۳۳
 ۷- حساسیتهای تقویت‌کننده‌های عملیاتی ۲۳۵
 خلاصه ۲۳۶
 مسائل ۲۳۶

فصل ۱۷ دو قطبی‌ها

۱- مرور یک قطبی‌ها ۲۴۰
 ۲- دو قطبی‌های مقاومتی ۲۴۲
 ۱-۲ توصیفهای مختلف دو قطبی‌ها ۲۴۵
 ۲-۲ دو قطبی‌های غیرخطی ختم شده ۲۴۶
 ۳-۲ مدل نموی و تجزیه و تحلیل سیگنال کوچک ۲۴۸
 ۳- مثالهای ترازبستور ۲۵۲
 ۱-۳ حالت بیس مشترک ۲۵۲
 ۲-۳ حالت امیتر مشترک ۲۵۵
 ۴- سلف‌های تزویج شده ۲۶۰
 ۵- ماتریس‌های امپدانس و ادمیتانس دو قطبی‌ها ۲۶۲
 ۱-۵ ماتریس امپدانس (مدار-باز) ۲۶۳
 ۲-۵ ماتریس ادمیتانس (مدار اتصال کوتاه) ۲۶۷
 ۳-۵ دو قطبی ختم شده ۲۷۱
 ۶- ماتریس‌های پارامتری دیگر دو قطبی ۲۷۴
 ۱-۶ ماتریس‌های های‌برید ۲۷۴
 ۲-۶ ماتریس‌های انتقال ۲۷۶
 ۷- به هم پیوستن دو قطبی‌ها ۲۸۰
 ۱-۷-۰ به هم پیوستن سری دو قطبی‌ها ۲۸۱
 ۲-۷-۰ به هم پیوستن موازی دو قطبی‌ها ۲۸۸
 ۳-۷-۰ به هم پیوستن سری-موازی یا موازی-سری دو قطبی‌ها ۲۹۳
 ۸- استفاده از اسپایس برای تعیین پارامترهای مختلف یک دو قطبی ۲۹۶
 خلاصه ۲۹۶
 مسائل ۲۹۹
 ۵۰۰

۳-۶ پسیو بودن و توابع شبکه ۵۷۲
 ۷- تقویت‌کننده پارامتری ۵۷۴
 خلاصه ۵۷۸
 مسائل ۵۷۹

پیوست الف توابع و خطی بودن

۱- توابع ۵۸۳
 ۱-۱ مبانی مفهوم تابع ۵۸۳
 ۲-۱ تعریف رسمی یک تابع ۵۸۵
 ۲- توابع خطی ۵۸۶
 ۱-۲ اسکالرها ۵۸۶
 ۲-۲ فضاهای خطی ۵۸۷
 ۳-۲ توابع خطی ۵۸۹

پیوست ب. ماتریس‌ها و دترمینان‌ها

۱- ماتریس‌ها ۵۹۵
 ۱-۱ تعریفها ۵۹۵
 ۲-۱ عملیات ۵۹۶
 ۳-۱ تعریف‌های دیگر ۵۹۶
 ۴-۱ جبر ماتریس‌های $n \times n$ ۵۹۷
 ۲- دترمینان‌ها ۵۹۸
 ۱-۲ تعریفها ۵۹۸
 ۲-۲ خواص دترمینان‌ها ۵۹۹
 ۳-۲ قاعده کرامر ۶۰۱
 ۴-۲ نابرابری‌های دترمینانی ۶۰۲
 ۳- وابستگی خطی و رتبه ۶۰۳
 ۱-۳ بردارهای وابسته خطی ۶۰۳
 ۲-۳ رتبه یک ماتریس ۶۰۴
 ۳-۳ معادلات وابسته خطی ۶۰۵
 ۴- ماتریس‌های معین مثبت ۶۰۶